

TIDEVARVET

Nr 49 · 3 Decemder

Nr 49 · 5 årg. 1927

Tidevarvet Nr 49

I strid mot behörighetslagens anda, ledande artikel.

Om Fredrika Bremers staty skriver Elisabeth Tamm.

Med anledning av Elisabeth Tammas artikel i Tidevarvets förra nummer göres ett diskussionsinlägg av Johan Hansson under titeln *Vimaste gå till grunden med jordfrågan*.

Det nya Amerika, Fredrika Bremers reseackildringar, sammaställda av Klara Johansson, anmäls under titeln *En ny värld* av H. L. H.

Tidevarvet har ofta citerat dikter av H. A. R. i. L. Ö. v. n. h. j. e. l. m. Det är oss en glädje att påpeka, att dessa posthuma dikter nu utkommit i ny upplaga, (P. A. Norstedt & Söner, pris 4:75) som uppstår en hel del förut tryckta eller svåråtkomliga dikter. Vi anför några av dessa nyutkomna.

Kommunala Flickskolan.

Det nu i tryck föreliggande förslaget till kommunal flickskola dryftades på måndag vid ett av Fredrika-Bremers-förbundet anordnat, fabrikt besök till Läkarsällskapets stora sal i Stockholm. Förestandarinnan för Brummerska skolan, fröken Gunhild Almén, höll ett utomordentligt klarläggande inledningsföredrag, slutande med följande klämmor:

- 1) Det är bedrövligt till den kommunala flickskolan bygger endast på 6-årig grundskola.
- 2) Det är mer än bedrövligt, att denna utgångspunkt icke som oundvikligt konsekvens givit skoltidens förlängning, med andra ord: förslaget om 5-årig linje är en olycka.
- 3) Det är likt att ämnena delas i fasta och valfria.
- 4) Det är hopplöst att en praktisk kompetens blivit förlagen.
- 5) Det är beträffligt om handelstjänsten kan bli till verklig nytta.
- 6) Det är väl att det allmänna antingen på allra skole till sig an flickornas utbildning.
- 7) Det är utomordentligt glädjande, att denna livslystna examensfria, utbildning verkligen avpassats efter flickornas särskilda behov.

Tidevarvet torde semare återkomma till principfrågorna i dessa förslag.

Sorgklänningar
 stielarbetade, silsongens senaste modeller.
Sorghattar och Sorgslöjor

Lejamagasinet
 Stockholm.

Landskronamärket.

En ung flicka, som avtjänat åtta månaders tvångsarbete på Landskrona för lösdriveri, blev några få dagar efter sin återkomst till Stockholm anhållen på nytt och av överståthållarearbetet ånyo dömd tvångsarbete, denna gång på ett år. Som bekant måste varje från Landskrona frigivnen under en tid av två år efter utskrivningen regelbundet på vissa tider anmäla sig polisen. Den ifrågasvarande flickan försummade detta.

Genom sitt uttalande på gatan, där hon — efter allt att döma något berusad — tilltalade olika män, fäste hon den patrullerande poliskonstapels uppmärksamhet på sig. Efter att ha förmanat henne följde han henne till det hotell i Klara, där hon bodde, och såg till att hon gick in. Men när konstapeln kom tillbaka till Drottninggatan där han anhållit flickan, var hon redan där igen, uttalande på samma sätt. Följden av denna olydnad samt den försummade anmälningsplikten blev ett nytt år av tvångsarbete på Landskrona. Om en överföriskad mansperson på motsvarande sätt stört den allmänna ordningen, skulle det möjligen kostat honom ett tillfälligt anhållande och böter.

Det är säkert mera en tillfällighet att det allmänna intresset kommit att uppmärksamma denna händelse. Don är kanske en av hundra liknan-

de, men den framhåver på det skarpaste bristerna i vårt gamla system: faran av godtycke från polisens sida och rättlösheten från de anhållnas. Och verkligheten står klar att en Landskronavistelse blott är en sådan utväg som man tillgreper, när en tidsfrist är allt vad man begär i en svår konflikt. Vore den en hjälp till ett nytt liv, skulle ju den straffade just efter utskrivningen vara bäst rustad att möta svårigheterna i tillvaron.

Den unga flicka, som det här är fråga om, yttrade till polisen, att eftersom hon nyss kommit ut från Landskrona, kunde han ingenting göra henne. Man betraktar alltså Landskronavistelsen i och för sig som en säkerhet för att man blivit kvitt i sina mellanhavanden med samhället.

Detta särskilda fall var sorgligt därigenom, att de förberedelser, som föreståndarinnan för sociala rådets räddningsarbete i Stockholm, vidtagit för att ordna förhållandena för den unga flickan och skaffa henne arbete och utkomstmöjligheter, gjordes om intet. Dänio-dagarna, som förlöst mellan frigivningen och anhållandet voro otillräckliga för att hinna ordna allt, helst som flickan också varit sjuk. Det visar även polisens riktiga hänsyn till den enskilda hjälpsökandes, vilken heller inte har stora medel att röra sig med. Som bekant avslogs en

motion av fröken Hesselgren om anslag till hjälpsammanshet bland de från Landskrona frigivna. Det ligger i öppen dag att återsändandet av frigivna på helår till Landskrona i längden drar mycket större kostnader.

Revisiusssekreterare von Koch har framhållit den givna ölmpligheten av att skicka de frigivna tillbaka till den ort, där de anhållos och där alla förutsättningar finnas för återfall, i stället för att skicka dem till deras hem på landet eller någon ort, där d ras rykte ej blivit förstört.

Fr von Koch påpekar också med fog, att om hans förslag till löslivarlag antogs, hade den vanskliga makttfullkomligheten hos polisen i ett fall som detta varit bruten. Då emellertid välgrundade invändningar mot hr von Kochs förslag föranlett en ytterligare utredning, skulle dock icke denna händelse ha behövt ske, om den tillfälliga förbättring i löslivarlagens om offentlighet vid förhören, möjlighet till rättgångsbistånd, möjlighet till villkorligt anstånd med verkställande av dömd tvångsarbete skulle omedelbart inarbetas i gamla lagen — detta i förväntan på det nya förslaget där, som ock av

hovrättsrådet Petréry anvisat, dessa krav naturligtvis komma att återupptagas.

Vi vilja slutligen citera två uttalanden, som båda beröra frågan om de kvinnliga löslivarvans behandling. Det första är hämtat ur N. D. A. och handlar om den ovan omtalade unga flickans öde:

«Kvinnan i fråga har visserligen återförts till arbetsanstalten i Landskrona, men där går ingen annan nöd på henne än att hon hålles till ordentligt arbete och att hon berövas en frihet, som hon erhållit åter, men varav hon icke visat sig kunna göra ett rätt bruk, utan som hon i stället missbrukat på ett något betänkligt sätt.»

Emot N. D. A. ställa vi de ord, som uttalades i en inlåga till K. M. av en från Landskrona frigivnen kvinna och som citerades i nr 14 av Tidevarvet 1926: «Utslaget (bortdömande till Landskrona på åtta månader) bottnar tydligen i den av den gamla reglementeringen gynnade uppfattningen, att mäns uppträdande i sexuellt avseende icke är angräipbart under andra förutsättningar än att det faller under strafflagens bestämmelser, men att däremot kvinnors uppträdande skall läggas under en särskild mättstock och anses i och för sig mer stötande, förförande och förledande, även om yttringarna äro betydligt blygsammare än den manlige kontrahentens. Det tycks snarligen finnas en särskild ordning för män och kvinnor med välordnad ekonomi och en särskild ordning för oss stackare, som ha Landskronamärket.»

Vi måste instämma i den kraftiga slutklämmen i en *Arbetares* artikel över ämnet:

«Oskar polisen och den ordningsålskande allmänheten i å tu med utluffningen av ruttenheten på allvar, så måste den först garantera alla människors arbete, därtill en avlöning, som motsvarar ett verkligt existensminimum. Men det är inte nog med detta. Krogkulturen måste luftas ut, det raffinerade lyx- och parasittliv måste bannlysas. Några lyxkvinorna och krogbrackerna, som verka demoraliserande på alla lika fattiga som karaktärs svaga stackare, allt deltaga i samhällsnyttigt arbete... Ge alla människor en rymlig, ljus och trevlig bostad. Reducera alla tomt- och husjobbars inkomst till den nivå, där den högsta murarlönen befinner sig, så kommer nog prostitutionen att reduceras betydligt. Skulle det ändock finnas en och annan kvinnojägare, så nödgä denne att knacka A. K:s berömda makadam — och denna marknad måhända skall dö ut.»

Elin Wagners nya bok.

Av Emy Ek.

När Almqvist en gång drömde om att skriva en poetisk världshistoria, speglade färdan från tidernas morgon till världsskymningens afton, när tidens och rummets skrankor slutligen brista, silna och pressade till sin yttersta gräns, dikade han en skapelsemyt, där jorden framgick ur mölet mellan skönligheten och ondskan, kärleken och lidandet. En skön nyförföljelse av en ondskefull demon. Han skärar hennes ögonlock, och de tårar, hon fäller, äro hälften blod. Av en sådan droppe, hälften det klaraste, renaste vatten, hälften mörkt, tungt blod, skapas jorden, ett hemvist för kärleken och smärtan, godheten och ondskan, själens renhet och blodets tunga drifter. Denna skapelsemyt gläd fram till mitt minne, när jag läste Elin Wagners nya bok.

De fem pärlorna. Även de pärlorna äro av klart, rent vatten och av följt, dunkelt blod. De äro symboler av en värld, där kampen mellan ont och gott, högt och lågt, rent och orent ständigt kämpas men aldrig stått (som) med skarpere konturer än i den intensiva belysning, världs-kriget skänkte.

Elin Wagners nya bok är en bok om en värld och dess drama. De enskilda människorna, ha intresse därigenom, att deras liv i sig rymmer ett extrakt i unga droppar av lära och blod av hela världens drama. Några av dessa gestalter tråda starkare fram ur mängden, bölas ouppörligt av skarpa strålkastare och glöda åter in i mörkret, andra skymta blott vid ett eller annat ljussvep, men det händer, att man minns deras ansikte, deras uttryck, men en sällsam skärpa. Blind de förtämnade är en man, vars natur är att synas, riksföreståndaren Sebastian Martius. Han har kämpat tappert i kriget men blivit besegrad. I hans land, Vinland, har utbrutit revolution. En rå böbel kommer till makten, och Sebastian Martius måste fly ur sitt land. Omgiven av sina trogna, väntar han otåligt på den stund, när han skall återvända till sitt land, landet med de blå bergen. I skildringen av piibels representant, Cark, och hans bejdu-

kar får man en känsla av den mänskliga smuts, kriget och dess efterdyningar förde upp. Sebastian Martius segrar till sist — men icke genom sitt liv utan genom sin död. Träffad av en kula från en av Carks lönnmördare, där han och föres som en hjälte och segrade till sitt land och sin huvudstad, följde av skador, vilka littrödro som börn sjunga: Hem till bergen!

Såsom döden kan förenkla och förklara en människas ansikte, så är Sebastian Martius skönast som död. Döden kommer den själ, som han en smula världsvis slarvat med under sitt liv, att tråda fram ur sitt gömsle, och den seen, där han dör hos den kvinna han älskar, har en gripande storhet och enkelhet. Det banala, som lätt vilddärer en man, mot vilken alla kvinnor tända som stiecker mot lådans plån, är bortat. Det andra ansiktet, som oftast betydes, är ett ung och rent, halft barnsligt, halft kvinnligt. Det tillhör en ung amerikanska, miss Nevinson, som kommit till Europa

(Forts. å sid. 4.)

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, redbringa Edra livmedelkonstnader genom inköp i våra butiker

KONSUMENTFÖRENINGEN STOCKHOLM

ANTOINETTE W. NORDINGS
 Eau de Cologne

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri förg.
Nilsplan 1, 2 tr, Stockholm.

REDAKTOR:
Elin Wägner.
Medlingsnigtid kl. 10-11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorskl. kl. 10-12 f. m. 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6.—, halvår kr. 3.50.
Kvarial kr. 2.—. Lösnamner 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text 30 öre
per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd
plats 25 öre

Linköla Bloms Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

**Tidevarvets Rådfrågningsbyrå
för föräldrar**

Regeringsgatan 31, 3 tr. Stockholm.
Öppen dagligen kl. 12-17. Läkare träffas
måndagar kl. 12-13, torsdagar kl. 18-19.
Tel. Norr 8045. Besvaras även frågor per
brev.
Dnr Ada Nilsson, Byråns föreläsare.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot af Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 788, 289.
Familiärätt. Hyresrätts. Testament.
Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras
omgående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot af Sveriges
Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7375-7576.
f. d. L. Västgatan.
STOCKHOLM.
SPECIALTID: Familj- och arvskärr.
Boutredningar och testament.
föreläsningsprogram.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot af Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6, 6 tr. Hiss. Stockholm.
Tel. 147 99 N. 101 50.

Doktor Inez Laurell
Silytiegatan 9, Sthlm. Tel. 741 71.
Homeopatisk behandling.
Tid för mottagning bestämt per
telefon, bestämt 9.30-10 tim.

**TANDLÄKARE
ELSA ARRHENIUS**
Kungstengatan 9, Invid Birger Jarlsgatan.
Tel. Norr 20006. T. Bostaden: Norr 19315.

Tandl. Greta Bergman,
Hantverkargatan 6, 1 tr. Hörn. av S:t
Erikgatan.
Tel. Kb. 8485. Bostad: Norrviken 132.

Inflytt genom
Stockholms Tandläkareförening
Tandläkare
Ester Asarnej
Engelbregtgatan 15-17.
Mottagn. efter översynskommelse
pr tel. N. 16404.

**Tandtekniker
ANNA WINNBERG**
Exam. i Berlin.
Kornhamnstorg 53 IV, blås.
Utför alla sorts arbeten. (Billiga priser).
Mottagn. 10-4. Tel. 120 08. Bost. 759 72.
Övriga tider efter översynskommelse.

**Medicinsk och Elektrisk
Hår- och Ansiktsbehandling**
Bortt av värter, bruna fläckar, bl.
kroetter med violetta strålar. Gen. hår-
vård. Bortt med elektrolysbehandling.
Manicure. Pedikure f. damer o. herrar.
Hilda Jonson
Giltan 18. Tel. S. 337 99. Stockholm

HOSTOL
ÖVERTRÄFFAD BRÖSTKARAMELL
H.M. DROTNINGENS FÖLJEDOKTOR
Svea-riparvärdar & Erik. Sthlm.
Finnes i alla välsort. affärer i hela landet

Clara Smitts Massageolja
(Åtta Siter-Oljan 3:-1)
Är ett älskligt för blod och nervor.
Bör finnas i varje hem, hos varje sjuk-
ling. Indränkes genom huden jämte fröt-
ring och värma öskar. Tillhandtagas i
i. Klinken, Mästermansgatan 34, 1 tr.
Tel. Norr 125 38.
Även till landsorten per postförskott.
En provbeh. gratis. Är så smaka, vid inköp.

**CLARA SMITT-DRYSELUS.
BADLÅKARE.**
Legitimerad av Kungl. Medicinalstyrelsen.

Duchateller fr. kr. 35. Chåslonger
28. Biddåstoljer 60.
m. m. Danielsson, Metareg. 6, tel. S. 5. 766.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 108 51.
STOCKHOLM.

**K. J. LUNDBERGS
Borst- & Penselaffrik**
— STOCKHOLM —
Varvsgatan 1. Tel. S. 137 68
Rekommenderas. Förstklassigt
Arbete.

Carl E. Lindgren
Birger Jarlsgatan 5
Palskappor
Palsgarnityr

Beställningar och
modernisering av pilsverk.

Berliner Bock Drinka
Damernas Favoritdryck.
Måltidsdricka.
RÅSUNDA BRYGERI A.B.
Tel. Hazalund 10. Postadr. Råsunda

Turfessons Blomsterhandel
GÖTGATAN 15
STOCKHOLM.
Förstklassiga blomsterarbeten.
Telefoner Söder 336 05, 34 89.

**Göm ej
Spångbergs Blommor**
12 Birger Jarlsgatan 12

DAMER!
Vid beställning av bildningar och blisar
vänd eder förtroendefullt till
MODE-ATELJEN
Sigrid Andersson
(Inneh. K. Fredriksson)
Västergångatan 65, 4 tr.
STOCKHOLM
Telefon: N. 68 10.

ALMA AXELSSONS
Förlossningshem,
Lindögatan 19, mottager inackord, även
för längre tid. Tryggt o. ogen. välsk.
Tel. 778 24.

**Gymnastikmöjligheter för
kvinnor.**
S. K. C. F. Kis förteckning
finnes att köpa å
Tidevarvets expedition,
Slosspl. 1-3, II. Tel. N. 28243.
Pris 5 öre.

**I strid mot
behörighets-
lagens anda.**

Genom lag av den 22 juni 1923, vilken trädde i kraft 1 juli 1925 är stadgat, att fråga om behörighet att innehåva statsjämt kvinna skall med vissa i lagen angivna undantag vara tillståll med man. En del redan fört för kvinnor reserverade befattningar ha bibehållits som sådana. Beslutsen om särskilda för kvinnor avsedda tjänster vid skolor, där även flickor undervisats, i 1927 års riksdagsbeslut angående omorganisation av det högre skolväsendet är värd att särskådas mot bakgrund av behörighetslagen.

Behörighetslagen synes böra inbeträda att efter dess tillkomst nya manliga eller kvinnliga tjänster ej utan lagändring kunna skapas. Men är icke detta nya tjänster? Så vitt vi första finnes det f. n. inga verkliga kvinnliga ämnestjänster vid statens samskolor ehuru det är gällande praksis att ett visst antal av tjänsterna annonseras lediga för kvinnor, ett visst antal för män. Märk dock att här äro åla ämneslärare och en sorts rättvisa räderman annonseras en kvinnlig tjänst, en manlig tjänst. Men det nya beslutet innebär stora förändringar från detta. Man kallar nu manliga ämneslärare för adjunkter och kvinnliga för ämneslärarna och låter de senare befattningarna sökas endast av kvinnor, de förra av män och kvinnor. Kan detta stämman med behörighetslagen? Vore det mera oriktigt att också reservera de del tjänster för män? Man har sagt oss att behörighetslagen medför inrättande av tjänster reserverade för kvinnor men ej för män.

Trots ett noggrant studium av § 28 regeeringsformen och av behörighetslagen ha vi ej förstått att detta sägs i lagen. Men om så är synes det högeligen av nöden att ändra behörighetslagen och eventuellt grundlagen. Vi avvakta med spänning den närmare utredning av lagens mening i fråga om manliga och kvinnliga tjänster som nu måste göras.

Två behjrtansvärda önskemål ha förestavat denna speciallagstiftning. Man har velat skapa garanti för att vid skola där flickor undervisats, alltid finnes ett antal kvinnliga lärare och man har velat bereda arbetet af de seminariebildade lärarna, som komma att frigöras från flickskolor.

Vi anse, att man hade kunnat tillgodose dessa behjrtansvärda önskemål, utan att som nu skett handla i strid med behörighetslagens anda. Först borde rent principiellt fastslås, att när staten övertager hela den högre undervisningen, så skall lärarplatserna i huvudsak besättas genom fri tävlan mellan män och kvinnor. För att möjliggöra detta borde man vidare fastslå, att hädanefter lärarutbildningen skall vara enhetlig för män och kvinnor. Detta är en klar och enkel linje, som håller för framtiden och utgör ett fullföljande av den tendens till jämlikhet i samhällsansvar, mellan män och kvinnor, som behörighetslagen innebär.

Härtill måste fogas den övergångsbestämmelse, att seminarieutbildade lärinnorna med vissa års väl visordad tjänstgöring skall äga rätt att betraktas såsom adjunktskompetent och således även uppträda adjunkter. Vi upprepa att detta förslaget, att duffisamen i utbildning mellan män och kvinnor frige hädanefter bortfalla.

Något har hänt,

sade man sig, då man vid Internationella Rättstilltällningens fredsstudiekonferens i Amsterdäm återsåg Mrs. Chapman och hörde henne tala.

För många av världens kvinnor har hon stått som ledaren av Guds makt. Vid kongresserna har hon liknat en general, som instraf sina trupper och genout sin närvaro stumtaland den till kamp för det stora målet: kvinnornas frigörelse. Aldrig ämnades dock ett ord om freden.

Ännu ha ej alla ländera kvinnor fått medborgarskap. Deras föra ledare har ej heller upphört att kämpa härfor; men det forna målet har nu blivit en etapp på vägen mot ett större mål: freden.

„Jag värdar till alla kvinnor från olika länder, yrtside hon vid ett första uppträdande som ledaren jag vidde återställa, enda liv åt arbete för freden. Hon tyckte oss ej längre vara härforarna utan närmare modern med det stora varna hjärtat.

Vad hade då bragt henne, som under världskriget deltog i Förnta staternas strigberedskap, att nu vilja äga sig helli till freden? Svaret skymtade i hennes stas tal den första dagens afton. Under en privat konferens i Honolulu möttes representanter för Östern och Västern tyckas hennes ögon ha öppnats. Österns öppnande till självmedvetande, hans örkardhet och Västeras kristendoms, hans ärdad och långtan efter religion synes ha väckt begipe för det inre sidan av folkens relationer och givit henne själv en annan inställning till de internationella problemen. Med något av profetisk inspiration talade hon nu om folkens framtid.

Hennes tro på kvinnornas tycktes större än förr. Vid ett tillfälle syftade hon på brottning Esters roll i judarnas gamla historia. „Gå in till kongressen“, sade Mor-Jekai till henne. Vem vet? Kanske ble du just skapad för denna världens tid. — Det är vad jag tror om kvinnornas, sade hon. „Gemens politiskt inriktat ting och ötal ländera kvinnor sin rättstift ett kriget. Var det mätte för att bringa fred till en söderliten värld?“

Hennes sista ord, då hon efter 4 dagars ästetiske skå återvände till Amerika, vore: „O: Far ej hem för att tala om den angeläms konferensen. Nej börja genast att skaffa Er kungskap för att kunna arbeta för freden.“ — Må längtan återträ till som en eld i ert inre, tills vi nått målet.“

De flesta av oss, tillvs vi nått målet. — De följa hennes mening. Vi frågade oss ägo vi henne lämna oss. Vi frågade oss, om det åter skulle förennas oss att höra henne och eldas av hennes ord.

E. A. B.

Man kunde möjligen också såsom övergångsbestämmelse fastställa, att i skolor med samundervisning, ett mindre antal tjänster skola vara öppna endast för män, resp. endast för kvinnor, under det att flertalet hållas öppna för fri tävlan. Dock att alla lärare i samma tjänstställning benämnas lika — adjunkt eller vad man vill. Visserligen skulle man ju alltid i skolor, där flickor finnas men ingen kvinnlig lärare, ha en kvinnlig pedagogisk sakkunnig. För gymnasiernas räkning här man verkligen också nöjt sig med denna garanti och genomfört principen om fri tävlan. Om man emellertid anser att fri tävlan ej innebär tillräcklig säkerhet för att flickor får undervisning delvis av kvinnor — vilket även vi finna önskvärt — så skulle ovannämnda övergångsbestämmelse ge denna säkerhet medan man vinner ökad erfarenhet.

De särskilda för kvinnor avsedda tjänsterna strida mot behörighetslagens anda även däri, att de lämna kvinnorna ett slags extra skydd. Icke minst därigenom äro de oss motbjudande. Vi önska förvisso att kvinnorna skola komma fram så långt och i så stort antal som de äro värda, men heller inte längre. De så till sist: Tioes danas et dona ferrestes. Detta kan aldrig stå rätt till. Här är särskilda tjänster och särskilda namn. Blir det inte också i all evighet särskild ton?

**Fredrika Bremers
staty.**

Det är inte min avsikt att försöka bedöma Fredrika Bremers staty ur konstnärlig synpunkt, inte heller att göra något uttalande i avseende på om densamma är karakteristiskt eller inte. Dätil är jag lika litet kompetent, som flertalet av dem, vilka yttrat sig i diskussionen om Fredrika Bremers staty. Men när denna konsert av mer eller mindre ostämida instrument aldrig vill tystna, värdar jag till Tidevarvet att öppna sina spalter för några ord i berörda fråga.

Den förföljelse, som kommit statyn till del, och som går ut över både Fredrika Bremer och konstnärinnan, är i sanning ovärdig. Den sknarr alla roporieterna. Försmåliga noter och artiklar dugga och hagla. Man nekast sig ingenting. Att en tidning som Stockholms Dagblad tillåter sig att ta in de mest taryliga och förtvrande angrepp, är förvånande, ehuru tillgiltigt. Men upprörande är, att någon svensk kvinna vill delta i en sådan kampanj. Här talar om vilket helgerin det är att missrydda staden. Finns där då ingen annan staty, som måste bort av sådan orsak? Och vore det då inte förra anledning att riva ned riksdagshuset, rådhuset, polishuset m. fl. byggnader? Ja, det kunde ifrågasättas, om inte Julekarnamerna om herrgårdsväxt- och vademecum etc. borde borttagas.

Det påstås, att ett verkligt konstverk inte kunnat väcka sådant „löje“. Som om det inte just vore löjets vapen, som stjädes brukats mot allt annat! Det är ett lågt vapen, men likväl bland de starkaste. Och de, som kunna skänka glädje över detta åtlöje, borde ej förhastna sig. Ty där ligger något av ett jubel över, att denna storm väcktes av kvinnor mot kvinnor kring den kvinna; som den dag idag är borde samla alla svenska kvinnor.

Förödmjukande och skrämda vemodig är livets gång! Den minsvärd värd till skulle givit Fredrika A. Bremers ha vi knappast lagt grunden till ännu. Lång och mödosam blir vägen till förverkligandet av vår kvinnliga medborgarsätt. Vi förtända varandra och utlämna varandra och stjäla var egen sak. Symbolisk är striden om Fredrika Bremers staty. — Jag lägger en trans vid denna, hunden av hönslöshets känsla, men med orubblig tro på rättfärdigheten av den saken kämpade för.

Elisabeth Tamn.

**SNÖR
MAKARE
LEKHOLM
FÅREN
IDÉ**
ROMAN
av
**GUSTAF
HELLSTRÖM**
här utkommit

— Kanaka det hände Gustaf Hellströms nästast skrivit.
En bättre representant för sin tid än några andra författare Pebr Anders Leholm vet jag mig knappast ha räkat i vår litteratur.

Sten Selander,
Stockh. Dagbl.
9:50

BONNIERS

En ny värld.

Luften kändes helt ung — knappt femton år gammal. — Solen var bakom låtta moln, vinden tekt stilla. Då vi stod en stund vändande vid järnfästlet vid Brooklyn för att fara över till Newyork, stod där en kväkarska, näsan romersk, ansiktet redligt och allvarligt. Jag såg på henne och hon på mig. På en gång lystes hennes ansikte upp som ett solskens. »Du är miss Bremer», sade hon. »Yes», sade jag, »och du?» Hon nämnde sitt namn och jag såg på henne. Hon hade ett stort, vitt hår, och hon såg ut som en sådan morgon känner jag mig »du» med hela världen —

En morgon, moln, sol och vindar; en människa och ett möte, så som man möts då man är »du» med hela världen — det är de två sidor som starkast strålar ut den lilla underbara Fredrika-Bremer-bok, som Klara Johansson gör oss genom urval och sammanställning, »särast en antologi», av de två svåraktiga volymerna Hemmen i Nya världen år 1854.

Dessa båda sidor — vi kan helt enkelt kalla dem gemenskap och ensamhet, höra säkerligen till samma kärna hos denna förvånande personlighet. Oyer dem båda kunde skrivis ordet *suveränitet*.

Fredrika Bremer har en gång prisat lyckan att ha uppnått de 40 årens suveränitet över människobehagsamhet och människohänsyn. — Hon är nära de 50 åren, då hon på ångrens Canada styr ut över Atlanten för att se en värld: »Något av vikingalust och -liv var alltid i mig, så är det även nu». Hon står och går hela timmar ensam på däck. — Men böljan och solstrålarna och vandrande moln är sållskap nog, därtill egna tankar. Inget är hon längre rädd för — i o. m. den mörka ungdomens minnen får komma med. På Arsta, då där var mycket folk, brukade hon stänga sig inne i den lilla mörka nyckel-skrubben, bara för att känna sig ensam. »Jag erfor där helt allena i det djupa mörkert en underlig känsla, en känsla som om jag hade vingor och lyftades av dem utan mitt tillgörande — och den är min i denna dag, den gör mig hemliga, underliga glädje här där jag står så ensam ibland frimlingar, mitt i världshavet, låter mig känna mig fri och lätt som fågel på kvist.»

Hon får öga på en liten uttrötad fågel, som söker vila på relingen, men som jagas och betas av några »grymmna» barn i mönners skeppad. — Hon gör sig följigt med att försöka hindra dem. Och hon beslutar: När jag kommer till Amerika skall ett av mina första besök bli till kväkarna, ty jag vet att — i deras religion är barmhärtighet mot djur.

I bokens företal säger sig Klara Johansson ha fått stöten till den genom en amerikansk förkortad upplaga av Hemmen i nya världen, genom vilken en professor vid Yale-universitetet velat låta sin lärjungegeneration få känna Amerikas pionjärdid och guldålder genom dessa de yppersta skildringar. Klara Johansson hoppas, att det Nya Amerika skall vara lika läsbar för svensk publik, som ovannämnda arbete varit för amerikansk.

Och sannligen ger den en »klassisk» bild av den unga och stora Västern, som Fredrika Bremer ge-

nomkorsat från norr till söder, från öster till väster och genompejlat med öppna ögon och öron och ett makalöst förstånd.

Hon kan göra en på personliga bekantskaper grundad skarp och levande jämförelse mellan Nya Englands puritaner och kväkare. Hon har sett Emerson — i sin storhet och sin begränsning — vandra sin egen väg förbi dem bägge. Hon har blivit personlig vän med slavgäre liksom med glöddande slaveri-bekämpare. Hon har bevitnat en slauktion och hört andarna drabba samman i Kongressen kring den samma fråga, som efter blott ett par år skulle sätta sönder Amerika i det blodiga inbördeskriget. Inför en upprörande slaveridom t. o. m. i Nordstaterna, utbrister hon:

»Mammon och människofruktan!» Men då vi två för slaveriets avskaffande — låt oss icke glömma hur det ännu står till i Europa och även i vårt land för de ringare år årt arbetstolk. Är icke deras arbetsliv ofta nog likt hårt slaveri, i synnerhet för kvinnorna? — Är det ej vanligt att höra stathustrarna på våra lantegendomar klaga som över ett Guds straff då de äro skola föda ett stackars barn till världen — Sant är att vårt arbetsfolk kan förkovra sig, andliga och lekamliga, att var och en hos oss kan bli sin lyckas smed. Men ofta äro omständigheterna så bindande att denna frihet ej hjälper stort.

Hon har hört kväkarskan Lucretia Mott tala en timmes tid, »utan att jag kunde annan önskan än att hon måtte fortfara», för fred, icke-slaveri och kvinnans medborgarrätt men kritiserar ett anförande av Lucy Stone i liknande ämne. Ty »hon upprepad blott vad man redan ha sagt, och vad de sagt bättre och kraftigare än hon; hon föreläste helt och hållet sin kallelse som kvinnlig talare.»

Hon har arbetat i kökslaget i den sista Fourier'ska falangstären — och med glatt hjärta dragit sig därur till sin ensamhet! Hon har vandrat i Georgiens skogar och under timmar och dagar stutfitt stilla och indruckat himmelens ljus och blommarernas färg över den oskadade prärien omkring den punkt, där Chicago blifit sig fast — mött vackra, vänliga människor, och allt i Chicago blev solskör för mig.

Hon har förtjusats av negerernas skraft och äng och godlyndhet och har gästade den svenska »kaffegumman» Petterson, salt liv i hennes gästier med sång och dans — »hjud upp den hederliga svenska smeden» och anförde med honom nigarpolskan, vilken tog med sig gamla och unga och elektricerade alla —

— Det är så oerhört mycket av intresse, av skönhet, spänning och rolighet på vår sida, att kanske är det otacksamt att säga, att detta dock inte är det väsentliga. Det väsentliga är alltså Fredrika Bremer själv. Det är suveräniteten, att alltid möta var och en och det hela, människorna och de stora samhällsfrågorna, och dock alltid vara ensam. Att av *intet* låta sig *dupera*. — »Jag skulle ej en gång vilja komma till denne stolte stjärntydare Emerson om jag ej hade min egen himmel med stjärnor och sol uppå, vilkas härtighet han torde föga ana.»

— Du underbara Fredrika Bremer. Övergif för ord är den verkan av verktyckelse, av rensning och ch-

Dikter.

av
Harriet Löwenhjelms.
Munkåret.

Advent, Advent!
En dörr, som står på glänt
till allt, som i ett fördelst som lång,
tan mig har brant.

Nu är det jul.
En brinnande och gul
och sålsum stjärna står på vakt vid
gudabarnets skjul.

O fastelag
Min ande är så svog,
och efter hettagi trängtar den var-
enda fettislag.

O Påsktid!
Vad luften kännes bild,
nu uppstår allt, som föjrat låg i
dödens bjär nit.

O Pingstafest!
Du, som är störst och bäst.
Gud Fader, Son och Heligand på
jorden är vår gåst.

Det skiner en sol och det blåser en vind
På slöten där jag går.
Jag är en gammal och lustig pan,
som vankat i många år.

Vad är det för gåd förfälken är,
som ligger öde och låst?
Vad bötat ett hem! Hela jorden är
min.

Där jag vandrar i sol och i blåst.
I skogen bland dröslande röda löv
har vinden gått till ro;
det gliser sol mellan stammarna,
där ekorrhingarna gno.

Hela där ha det ljudt en flöjt-
melodi,
dansenarna igen och igen,
den har drunknat i blåst, men i
skogens lå
kan bättre jag höra den.
Det är en lustig drö-melodi,
men den spelas i klagande moln
av en ensam vandrande höstlig pan
eller faun eller annat troll.

Det lysar arönt och ängar
från alla strån och blod;
på vilda och sandiga gångar
ska en gå för att känna sig glad.

Vgd det ändt finna mycket på
jorden,
som en inte har aming om,
och nog minns en de gamla orden
om den glödje, som aldrig kom.

O Gud! Vad det ändt är sorgeligt,
att det aldrig blir något av,
och vdrt leverne vorder så
borgerligt
och vi mätta vår själ med drav.

I bullrande stoden var mig väl,
I varje gathörn jag mötte en själ,
som kämpat en kamp med livet.
Att det rann det rödaste hjärteblod,
att en löga det brann i var själ, det
stod
i frostiga anleten skrieto.

värkelse som utgår av denna lilla resebok från nya världen. Radikal, det vill säga i den grundnen gående och fördomsfrä syn ville vi önska oss som utgångspunkt för bygga- de av en ny värld. Dig var given en sådan syn i djupaste mått. Så väl att du finns.

H. L. H.

Tag upp jordfrågan i hela dess vidd!

Det är en berömlig gärning fröken Elisabeth Tamm utför med sin strävan att hålla jordfrågan levande i våra sinnen. I det föregång hon nyligen höll i »Pritt Forum» och som tanns avtryckt i Tidsvaret nr 48 har hon framfört åtskilliga synpunkter, som visa att hon också är beredd att gå till botten med denna stora sak. »Enstaka detaljer lösa inte problemet i dess helhet», säger hon. »Det bör från grunden tagas upp i hela dess vidd. Vår tid måste i lag stå allting till jordägarens rätts natur.»

Trots allvret i de eterade orden, som fröken Tamm ganska periferisk såväl när det gäller att fastslå problemets innersta natur som att anvisa utvägar till dess lösning.

När hon talar om »jord» tänker hon, såvitt man kan se, utslutande på jordbruksgård, möjligen även på skogsmark. Men en av förståelsegångarna för att förså jordfrågan i hela dess vidd är att man i begreppet jord innefattar hela landets yta — den odlade och odlade jord, skogsmark, mineralall, vattenkraft, fiskevattnen, bostads- och industritrotter — kort sagt allt som naturen ställt till vårt förfogande för liv och uppehälle.

När fröken Tamm talar om rätt, »rätt att äga jord» tänker hon snarare på jorden än på människorna. Hennes anförande kulminerar i orden: »Änsvårskänslan för jorden måste väckas. Den allena ger rätt att besitta jord». Naturligtvis ligger det något i detta. Jorden får icke misbrukas — dock icke för dess egen skull utan för människornas. Vi förvilla endast bort vad saken gäller, om vi blanda in som en tredje part själva den livliga naturen. Fröken Tamm snundar naturligtvis vill problemet, då hon säger att äganderätt till jord inen är särställning, och när hon omedelbart därpå påvisar människors beröende av jorden. Men formuleringen är karaktäristisk:

»Man kan inte hindra människorna att ha fötterna på jorden och att andas luften, man kan inte hindra solen att skina på den, även om de inte ha lagfart och fastebrev. Jorden kan inte förlitas, men människorna måste förlitna sig, o. s. v.

Nej, det fattas bara ett av de skulder hindras. Jorden är allas moder, grunden för all existens, själva källan för vårt livsuppehälle. Förhållandet mellan människorna och jorden ordnas aldrig tillfredsställande med mindre vi erkänna och är i rättig ställning på de allra lika rättens princip. Rent stiskt sett äro vi alla lika berättigade delägare i den jord den enskilde jordägaren nu kallar sin.

Man hade väntat att fröken Tamm skulle slagit fast detta i klara ordalag.

Den stora jordfrågan.
Men jorden kan ju icke brukas eller bebos som en allmänning. Endast på vildestadler är övrigt på lägre civilisationsstadler är detta möjligt. Om man undantår vägar, gator, parker etc. får man räkna med den enskildes rätt att med andra utslutande förfoga o över ett visst område. Vi äro alla intresserade av högsta möjliga produktivitet på varje hand. En förutsättning härfor är trygghet och åter trygghet. Pro-

ducenten som har sin gärning i direkt kontakt med jorden, måste känna att hans förfoganderätt icke är tidsbegränsad och även i övrigt oinkränkt med förbehåll endast för påtagligt missbruk.

Hur skall då allas rätt till andel på lika villkor i landets jord kunna förenas med den enskildes behov av praktiskt tilltalad oinkränkt förfoganderätt över ett visst område, en viss del av befinnliga naturligtgångar för produktivt arbete eller för bostad?

Detta är den stora jordfrågan, vid sidan av vilken alla detaljer som man i riksdagen kallar jordfrågor äro småsaker.

Saken är principiellt sett tämligen enkel. Det ekonomiska livet tillhandahåller själv rent automatskt en ordning, som, om vi blott förså att ta den i bruk, löser problemet. I sitt berömda brev till prövotend XIII (På svenska: »Den sociala grundorätt») använder Henry George en talande parallell: I samma stund barnet födes och behöver föda har naturen sörjt för att modrens bröst fylles med den nödvändiga näringen. Det ekonomiska livet sörjer på samma sätt för att så snart ett samhälle kommer till stånd och flera individer efterfråga samma jordstykke får dylik jord ett värde, d. v. s. jordränta uppstår. Denna jordränta är den individ som, med andra utslutande, vill förögra över ett stycke jord, s. k. yldig ärlighet till det allmänna, d. v. s. till alla de lika berättigade individer, som för hana skull blivit utslutade. Medan förut, på lägre civilisationsstadler, själva jorden var gemensam, var allmänning, krävdes numera att jordräntan blir allmän egendom. Det är inte jorden som sådan som skall socialiseras — det skulle helt visst innebära återfall till ett lägre kulturplan — det är jordräntan som måste socialiseras, om vi skola på den harmoni i samhällslivet, det välstånd och den kultur, som vi i och för sig äro mäktiga.

Vad är jordränta?
Vad är egentligen jordränta, frågar kanske en och annan läsare. Ett par ord till förklarande det behövas.

Man räkna ju inom nationalökonomi med tre produktionsfaktorer: jord, kapital och arbete. Produktionens resultat fördelas således att jorden götörs med

Jag blankar i en blink

Diskbänk och hink
Och badkar av zink.
Det går som en dans
Att ge silverglans.

Helios Zink-putsmedel — ger varaktig glans.

Barnens hälsa — släktets välförd.
Låt barnen få sol varje dag äret om!
Giv dem Adles, He och Krof/med
Solljuslampor
Originalt Zeune
Från Tel. N. 286.
KIFA
31 Regeringsgatan 31

Jordränta, kapitalet med kapitalränta eller kapitalvinst och arbetet med lön. I mycket avseende belägnas orter, där jord står gratis till förfogande fördelas det mycket blygsamma produktionsresultatet endast mellan arbetet och kapitalet (kapitalet utgör väl i så fall fåga mer än enkla redskap). Jämfror nu denna ytterlighet med det faktum att man i storstadens centrum får betala 1000-tals kronor för tillträde till en enda kvadratmeter. Här, om dagen omtalade en av Tidevarvets läsare att ett obetydligt tomtområde i Vasastaden utbytts mot ett skogsområde på 1000 tunnland i Jämtland. Det senare representerade mer än 13000 gånger större yta än stockholmsmarken. Detta innebär ju i själva verket att jordräntan var 12,000 gånger högre pr ytenhet i det ena fallet än i det andra. Den lilka fläck vid Gustav Adolfs torg, i vilken Skandinaviska bankens hus är uppfört, representerar högre jordränta än de flesta storgård i landet. Jordränta är alltså uttrycket för det värde, det årliga belopp, marknaden åsätter varje särskilt område eller naturtillgång. Jordräntan kommer genom att noggrant följa jordbehovets gradning, att variera mellan 0 och svindlande belopp.

Ju mer man tränger in i detta förhållande, dess mer underbar visar sig denna ordning, som det ekonomiska livet själv skapar, dess mer naturligt framstår också kravet på att denna ofantliga gemensamma fond tillföres det allmänna för tillgodoseandets av gemensamma behov.

Metoden.

Återstår den stora frågan: Hur skall denna omläggning ske? Hur kan med andra ord jordräntan socialiseras? Det hittills vanligen förordade tillväggångssättet, det som Henry George och många med honom anvisat, är ju att efter separat taxering av jordvärdet på lägga detta en avgift, som höjes successivt för att åstadkomma en lugnare övergång. Genom de sålunda inflytande inkomsterna skulle nu utgående skatter på konsumtion (tullar), byggnader, jordförbättringar, arv etc. bortfalla.

Små steg i denna riktning ha ju tagits på åtskilliga håll i världen, på sistone även i Danmark. Det finns stora städer, exempelvis Sydney i Australien, som vad kommunen beträffar äro så gott som skattefria, tack vare sina

jordräntekomster. Emellertid är detta en mycket lång och på grund av den mänskliga trögheten svår väg.

På många håll har man under senare år börjat tvivla på, ja bestämt bestrida, att målet kan nås på den sätt. Den livliga och starkt växande danska Rättsstatsrörelsen trycks numera ha samlat sig om kravet på jordräntans socialisering på en gång. Detta skulle dock icke ske helt utan vederlag. Man tänker sig att alla för mögen en e n e t i landet likställas och att innehavarna i form av skuldbekvis överlätas en viss procent av av densamma på det allmänna, som i sin tur använder skuldbekvisen till ersättning åt jordägarna.

Undvik onaturliga åtgärder!

Jag skall icke här inlåta mig på de båda metodernas för- eller nackdelar. Jag har velat begränsa mig till ett försök att klarlägga, som enligt min mening är det centrala i den stora jordfrågan. Att denna är en angelägenhet, som icke blott berör den mindre del av befolkningen som ägnar sig direkt åt jordbruk, torde vara klart för alla. I själva verket röden i minst lika hög grad den stora övervägande delen av befolkningen, som ägnar sig åt helt andra näringar och levnadsskall. Det är när vi förlora detta faktum ur sikte, som vi komma på sned i våra diskussioner i jordfrågan. Det är sålunda i c k e i in teckningsväsendet som något egentligt missförhållande är att söka. För min del kan jag icke med bästa vilja se vad väsentligt som skulle vinnas på att staten övertogte bankernas roll som långivare. Och att i andra sidan, som fröken Tamms ändring, förbjuda teckning utöver ett viss gränis är minst sagt ett tvåskävt svar. Människor skulle, såsom de alltid gjort när lagstiftningen sätter godtyckliga gränser för, och för sig logiskt verksamhet, på omvägar ösatt komma till rätta. Det är så svårt att förstå att någon liberal sinnad, som upplevat det stora fiaskot av kristidsregleringen, kan tänka sig att på längden något gott kan komma ur en dylik åtgärd.

Den svenska danska jordlagstiftningen beträffande upplåndet av de s. d. fideikommissjör visar i smått det resultat vi skulle komma till om jordräntan indroges. Jordbrukaren köper sitt jordstyre, erhåller vanlig lagfart, men betalar ingen köpeskilling blott en årlig ränta. Denna är icke godtycklig, den utgår med en viss procent på det värde som den allmänna taxeringen åsatt markens värde. Taxeringen skiljer på det rena jordvärdet och påtagliga jordförbättringar samt påtagligt byggvärdet. Råntebeloppet stiger och faller med ändringarna i taxeringsvärdet. Köpebrevet förekommer en klausul beträffande missbruk, men i övrigt har denne jordbrukare alldeles samma rättigheter som en vanlig jordägare. Han kan sälja, byta och testamentera bort sin jordrätt.

Den tomt rätt på vilken samhället som Äppelvikens, Enskede m. fl. bygga, är också i någon mån en ordning av det slag som skulle inträda om jordräntan indroges. Felet med det nuvarande tomtträtsinstitutet är dock dels att tiden är begränsad och dels att avgifden är fixerad för generationer framåt. Detta senare har ju dock varit så gott som nödvändigt, eftersom vi i Sverige i motsats till vad fallet numera är i Danmark sakna en allmän, rationell separat jordvärdering.

Det är ingen överdrift att knappast något r a t i o n e l l t steg inom hela komplexet av jordfrågan kan tagas så länge en dylik jordvärdering saknas. Vi behöva den för expropriation, vi behöva den för åbrödt, för arrendelagstiftning, för vattenrätt, för tomt rätt o. s. v.

Jordvärdets taxering är det första nödvändiga. Om detta förberedande steg torde också alla för jordfrågan intresserade kunna enas. Gå vi den vägen, se vi också klarare jordfrågan i hela dess vidd; då ljusna också utskäternas för en samling kring dess grundliga lösning.

Johan Hansson.

Elin Wagners nya bok.

(Forts. fr. sid. 1.)

med den amerikanska hjälppaktionen. Hon träffar Sebastian Martius i landsflykt, blir hans sekreterare och är räddningsöst prisen av den bestickande tjusning, denne man utövar. Han har rasdjurets ädla skönhet, barnets friska glädje och strålade leende och den handlingskraftige och stridbare människans hänsynslösa drift att nå sitt mål, kronor eller kvinnor, genom att döda eller älska. Självtjusas han av den unga amerikanskans rena, oberörda väsen. För hennes tro på rätt och sanning och barnhärtighet och andra otidsenliga ideal, kallar han henne Credo. Hon älskar honom med sin självs hela hängivenhet. Men genom livets irrationella och fördolda spel av orsaker och verkningar, kommer just hon att drivas till döden. Hon har bett honom att skona sin fiende Carl ännu några dagar — men dessa dagar använda Carl just till att låta en svinna lömmördare döda Martius. För Credo är det, som om universum störtade samman. Hon får göra den bittra erfarenhet, vars frätande spets väl vägrar av oss känt in mot sina hjärtfibrer, så att de vintal av smärta — den erfarenheten, att en handling, som göres av renaste uppsåt och utifrån det bästa i vårt väsen, ofta drager över oss det djupa valse lidandet.

Förhållandet mellan Martius och Credo är skildrat med den finaste känslighet. Mannen, för vilken intet är nytt men för vilken älskogsleken aldrig förlorar lekens, stridens och segerens tjusning och överlevnads fest — och den unga kvinnan, för vilken allt i kärleken är så nytt och daggränsat i en värmorgon — deras känslor löpa i helt olika kurvor av åtra och ömhet, av lust och längtan. Först vid hans dödsbädd känner hon den fulla sammansmältningen, samtidigheten och enheten av en känsla utan gränser.

Av ansikten, som skynta och försvinna, minns man kanske helst Kristoffer, den store, gode och vänliga bonden, som är Martius' och Credos vän och hjälpare. Som en dygbar Christophoros, här han en dygbar börda på sina axlar, vittnesbördet om att det goda trots allt ännu går sin tysta, ljusa och stilla gång bland människor, som famla i en värld av mörker. Om man vill eller ej, minns man ett annat av bokens ansikten — Letitia, kvinnan, som Martius älskat och förbrukat och kastat bort som en halvbrökt cigarett. Det ligger ett helt kvinnoöde i de ord, hon en gång yttrar till Martius: "Först din mun, sen din fot —"

I en bok, som likt denna tecknar en värld i gungning och strid, måste ej blott individerna framträda utan även massan. Det är också ett av bokens originellaste drag, att mass-sjärens rörelser tecknas med suggestiv kraft. Folkmassan, som en den dagen är likgiltig för Martius, flammar nästa dag upp i en våldsamt eld av hänförelse för den döde hövdingen, som göres till martyr och helgon. Äter några dagar — och entusiasmen ebbor ut i kritisk torka och grälsjukt bakrus.

Det ansikte, som till sist löser sig ut i denna egendomliga bok, är tidens ansikte, märkt av blod och barn, strid och smärta, lust och lidelse, och dock genomlyst av en stråle av tro och hopp.

Emy Ek.

Svart på vitt. Mötesplatsen.

EN SEGER.

I Oslo finnes sedan tre år ett Mödrehygienkontor. Det 7 upprättat av den kända föregångsvinnan Fru Katti Anker-Möller. Tidevarvets Rådfrågningsbyrå för föräldrar har i detta fördrag sett sin förebild.

Verksamheten är inriktad på att med råd och upplysningar bistå mödrar såväl före som efter barnets ankomst. Allt som kan hjälpa till att göra ett barn friskt och sunt vill man lära föräldrarna. Utan tvivel en positivt samhällsnyttig verksamhet.

Men denna vördnad för det friska och starka livet kan ej förenas med att barn ha ansvarslöst som helst kastas in i en ökemymersam värld.

Ty det gäva olivetviktigt tillfällen då ett par äktas makar måste anse som sin skyldighet att undvika familjeförökning, för att en nödvändig mellantid på föräldra livet, eller för att sjukliga anlag ska föras vidare. Och till sist hänvisa till antalet så i ett visst förhållande till familjens alkomsomförligheter.

Det säger sig självt, att sexuell avhållsamhet är det bästa medel här till och låter sig och i många fall ett sådant levnadsått väl genomföra utan skadliga följder. Men kan fullständig avhållsamhet icke iakttagas, måste befruktningssämmande medel tillgripas, om ej moderns eller barnens hälsa skall äventyras. Meddelandet om vederbärlig kunskap i hithörande frågor förekommer även därför genom Mödrehygienkontoret. Många utslitna och sjuka mödrar ha med tacksamhet mottagit hjälp under de gångna tre åren.

Men nu kom i höst ett lömskt angrepp. På ett prästmöte i Trondhem diskuteras barnreglering. Inledaren, en läkare prof. Holst, förordade ej att folk begränsade sitt barnantal. Sjukdom och ekonomiska vansigheter gjorde sådant nödvändigt. Han fördömde tydligen ej heller att preventivmedel användas. Men kunskap härom borde endast lämnas privat — ej i sålike kontor, som i prästernas fantasi blevo till ståtens verste baler. Något måste göras. Moralvårdföreningen ingrep. Den sovdande preventivlagen, ty även Norge har en sådan (§ 377 norsk strafflov) måste väckas upp och åtal anstås icke direkt mot Mödrehygienkontoret, dock så att det indirekt kunde drabbas. En annonsör av gummivaror av hakatornans typ, anklagades, icke för att han för snöd vinning sålde smutsfilter och osedliga vykort, utan för anersnering om preventivmedel.

Fru Katti Anker-Möller, professor Otto Mohr, fru Betsy Kjelsberg m. fl. blevo in kallade att yttra sig på saken.

Mannen blev frikänd och angreppet som var rikligt mot mödrehygienkontoret, sålunda tillbakavisat. Ett märkligt prejudikat är vunnit, ty härmed är fastslaget, att preventivmedlens användning i och för sig icke kan betraktas som något osedligt.

Fru Katti Anker-Möller är ett lyckönskande till att hennes modiga försök att lyfta h i denna fråga ut ur lastens hälor till en renare omgivning krönts med framgång.

MANNEN UTAN MINNE.

Porträtt! Fet stil! Mannen utan minne talar i radio kl. 9. Radioevenemang i kväll. — Och så slutar en notis med att "Man kan vara fullt försvissad om ett märklige översten inte kommer att sakna lysnare".

Vår samtid är så jäktad, den har inte tid att förnjupa sig i tillvarons gåtor. Vi vilja därför lära utan att arbeta och första utan att tänka. Vi vilja veta, vad vi ska ha för åsikter. Det är tidshesparande. Och tekniken hjälper oss. Radio och biograf, vad behöva vi mer. Och i tidningarna står, vad man bör te. Medan man går över Stureplan vrälar en högtalare ut dagsnyheterna. Man kan ömijött hinna med att intressera sig för allt, man måste till en viss grad förbli likgiltig för sina medmänniskor. Men någon gång behöva också vi förstärkelse. Någon gång måste även våra själar eldas av hänförelse. — Ett av dessa tillfällen var när "mannen utan minne" talade i radio. Ingenting, som kunde anstränga oss. Men sensationellt!

Föreningen Frisinnade Kvinnor i Eskilstuna hade d. 9 nov. ett sammanträde, vid vilket fröken Elisabeth Tam m. Fogelström, talade över ämnet Några intryck från senaste årens politiska utveckling.

Vi anföra i sammandrag avslutningen av fröken Tamms föredrag:

"Två makter gå sida vid sida, majoritetens och penningens. Det är majoritetens, som styr till det yttre, den segrar vid val, den avgör besluten, den rärl alltid till synes. Visserligen lämnar den ifrån sig den verkställande makten till byråkratin, till ämbetsverk och en ökemymersam värld. Där mötas höger och socialdemokrater. Socialdemokraterna finna i byråkratin sakkunskap utan att behöva hålla sig inom parti gränserna, höger lämnar helre makten till tjänstemän i till socialdemokrater. Majoriteten är säker på sin sak. Under tiden går penningens makt sin väg fram. Den låter de politiska partierna tro, att de ha bestämmanderätten. Den ger dem till och med förlagskapital, lånar ut till allt och alla. Statskommun, enskilda företag och företagare låna. Och vad är det, som sker. Kapitalet samlas på allt färre och färre händer, banker, bolag och ett fåtal enskilda. Och här det förtiga, säger penningens makt en vacker dag till majoritetens betala! Vad har den då att betala med? Med sin fri- och rättigheter. Kommer majoriteten att betala det dyra priset utan strid? Antagligen inte. Det blir klasskampens avgörande skede, det skede, som inlets genom de borgerliga samlingen.

Kan detta undvikas! I så fall endast genom en förverkligad demokrati. Inte bara ett genombrott, som visar oss på demokratin och gör några fاملande och oformliga försök, som få namn av demokrati. Utan en sann och upplust demokrati. Som skapar och ger rum för ledare från alla partier och samhällslager! Som till det delade ansvaret — inte som nu gör ingenting — utan så starkt, att det bryter väg genom formerna för det levande livet. En demokrati, som gör rättvisa åt var enskild så att samhällets danas dir efter".

Efter föredraget följde diskussion i fredsfrågan.

Vid mötet, som präglades av den bästa stämning förekom även föreningslösning av fröken Elma Fernström samt korsning av en damkör.

Med anledning av artikeln "Ett fall för lagstiftare att beakta" i nr 45 av Tidevarvet företogs en insamling till förmån för den sjuka hustrun. Summan översändes till Tidevarvets Rådfrågningsbyrå i Stockholm.

E. G.

Måltidsdryck som hälsokur

erhåller man av Fruktalt-Samarin; det ger en läskande och hälig kol-syredryck, som piggar upp apten och befodrar ämnessättningen, renar och upprättar blodet, befriar magen och tarmarna från ojämnheten, utdödar den skadliga ur-syran, cifer som måste rensas bort, varmed undanroddes grundorsaken till dålig hälsa; hela organismen skäts i god form.

Drick därför dagligen Fruktalt-Samarin. Pris pr. fl. kr. 2.50; motsvarar 25 fl. mineralvatten. Erbålls i apotek, hos drog-, färghandl. m. fl.

Cederotha Tekn. Fabr. Stockholm

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag, Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbräckstrumpon, Bräckband, Rygghållare, Grosseskorssetter och Gördlar, Brösthållare, Lungskyddare, Sköjknappar, Liggdönnor, Dambindor, Barnvårdartiklar alla slag m. m. Besök eller tilläris osv. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special

Vesterlånggatan 66 (Inngång i Passagen) Birger Jarlgatan 9 STOCKHOLM

1. "Det här blir I troligtvis" tennor 23, då NI skickas ut. För att kunna kaffe- och teavaria, ett sålunda bordsilver, gör på ett speciellt hela Eder allre uppställning ett utstående som det hönne direkt från guldmedens värdstad. Tidande silver fördävar mellan det putser och polerats Ett silver.

2. Men NI be- höver ej förtvira. Spensativa Flytande silver finns att tillgå överallt. Flytande silver ger på ett speciellt hela Eder allre uppställning ett utstående som det hönne direkt från guldmedens värdstad. Tidande silver fördävar mellan det putser och polerats Ett silver.

3. Flytande silver är ett utstående som det hönne direkt från guldmedens värdstad. Tidande silver fördävar mellan det putser och polerats Ett silver.

Flytande silver, demokrats 3. Flytt- och Bo-täckningen i Lättare och komestall i Stockholm, Svenska Måttens i Göteborg samt i utställningarna i Karlstad och Falun.

Flytande silver, fördävar i värdstad. Flytt- och Bo-täckningen i Lättare och komestall i Stockholm, Svenska Måttens i Göteborg samt i utställningarna i Karlstad och Falun.

Pris per 1/2 flaska Kr. 8.50. Proov-flaska Kr. 1.25.

Generalsagena

GYLLING & CO.

Regeringsgatan 6, Södm. T. 19476.